

57 אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורין. אָמַר
58 שְׁמוּאֵל, אֲפִילוּ עֲדוּ בִּינְיָהוּ – בֵּין הַקְהָל שֶׁבְּבֵית הַכְּנֶסֶת, הֲרִי הֵם
59 פְּטוּרִים.

60 מקשה הגמרא: פְּשִׁטָּא – הלא פשוט הוא שהמשנה מדברת כשהיו
61 העדים בבית הכנסת, ומדוע הוצרך שמואל להשמיענו זאת, שהרי
62 אם לא היו בבית הכנסת בזמן שהשביעם מדוע יעלה על דעתינו
63 שיהיו חייבים.

64 מתרצת הגמרא: לֹא צָרִיכָא, אלא בְּדָקָא עֵלְיוּהוּ – שעמדו בפניו
65 העדים בזמן שהשביע את הקהל, מִהוּ דְּתִימָא כְּמָאן דְּאָמַר לְהוּ דְּמִי
66 – שמא תאמר שהרי זה כאילו אמר להם בפירוש, לפי שודאי להם
67 היתה כוונתו, ונמצא שיחד את עדי, קָא מְשַׁמְעֵ לָן שְׁמוּאֵל שֵׁינּוּ
68 כן, אלא אין כאן יחד.

69 הגמרא מביאה ברייתא המסייעת לדברי שמואל: תִּנְיָא נְמִי הֲבִי,
70 רָאָה הַתּוֹבֵעַ סִיעָה [חבורה] שֶׁל בְּנֵי אָדָם עוֹמְדִין וְעֲדוּ בִּינְיָהוּ, והיו
71 העדים עומדים בסמוך לו, וְאָמַר לָהֶן – לכולם, מְשַׁבְּעֵנִי עֲלֵיכֶם אִם
72 אַתֶּם יוֹדְעִין לִי עֲדוֹת שֶׁתְּבֹאוּ וְתַעֲדוּנִי, יָכוֹל יְהוּ חֵיבִין, תְּלַמְּדוּ
73 לְוִמְרָא (ויקרא ה א) 'וְהוּא עֵד' משמע שהתכוין לעד, וְהָרִי לֹא יוֹחַד עֲדוּ.
74 יָכוֹל אֲפִילוּ אָמַר מְשַׁבְּעֵ אֲנִי אֵת כָּל הָעוֹמְדִין בְּאֵן, יהיו עדי
75 העומדים בסמוך לו פטורים, תְּלַמְּדוּ לְוִמְרָא 'וְהוּא עֵד' וְהָרִי יוֹחַד

76 עֲדוּ, משמע מדברי הברייתא, שאפילו השביע את כל העומדים
77 כאן, כלומר העדים העומדים בצדו, אם לא ייחדם בפירוש פטורים.
78 שנינו במשנה, אָמַר לְשָׁנִים מְשַׁבְּעֵ אֲנִי עֲלֵיכֶם וכו' והם יודעין לו
79 עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהם קרוב או פסול, הרי אלו פטורין.

80 הגמרא מביאה ברייתא שממנה יתבאר מנין למדו דין זה שבמשנה:
81 תִּנּוּ רַבְּנָן, אָמַר לְשָׁנִים מְשַׁבְּעֵ אֲנִי עֲלֵיכֶם פְּלוּנִי וּפְלוּנִי אִם אַתֶּם
82 יוֹדְעִין לִי עֲדוֹת שֶׁתְּבֹאוּ וְתַעֲדוּנִי, וְהֵן יוֹדְעִין לִי עֲדוֹת עַד מִפִּי עַד
83 או שְׁהִי אֶחָד מֵהֶן קָרֹב או פְּסוּל, יָכוֹל יְהוּ חֵיבִין, תְּלַמְּדוּ לְוִמְרָא
84 (ויקרא ה א) 'אִם לֹא יִגִּיד וְנִשְׂא עֲוֹנוֹ' בְּרִאיוֹן לְהַגִּיד הַכְּתוּב מְדַבֵּר,

85 יצאו אלו שאינם ראויים להגדה כיון שפסולים לעדות.
86 ?

87 שנינו במשנה: שֶׁלַח בְּיַד עֶבְדוֹ וכו' הרי אלו פטורין עד שישמעו מפי
88 התובע. הגמרא מביאה ברייתא המפרשת מנין למדו דין זה: תִּנּוּ
89 רַבְּנָן, שֶׁלַח בְּיַד עֶבְדוֹ, או שְׁאָמַר לָהֶן הַנִּתְבַּע מְשַׁבְּעֵנִי עֲלֵיכֶם
90 שְׂאֵם אַתֶּם יוֹדְעִין לוֹ [ולתובע] עֲדוֹת שֶׁתְּבֹאוּ וְתַעֲדוּהוּ, יָכוֹל יְהוּ
91 חֵיבִין, תְּלַמְּדוּ לְוִמְרָא אִם לֹא יִגִּיד וְנִשְׂא עֲוֹנוֹ. שואלת הגמרא: מֵאֵי
92 תְּלַמְּדוּ – כיצד הלימוד מפסוק זה. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, 'אִם לֹא
93 יִגִּיד' כִּתְּיָב, ומכך שנכתבה תיבת 'לוא' בפסוק באופן מלא. היא
94 נדרשת כשתי תיבות 'לו לא', והיינו אִם לוֹ [ולתובע עצמו] לֹא יִגִּיד,
95 וְנִשְׂא עֲוֹנוֹ, וְאִם לְאֶחָד לֹא יִגִּיד, כגון לעבדו של התובע או לנתבע,
96 פְּטוּר.

משנה

97 משנתנו מבארת באיזה לשון יש להשביע בשבועת העדות, ואיזה
98 שם משמותיו של הקדוש ברוך הוא יש להזכיר בשבועה זו. ואגב כך
99 מפרשת דין המקלל באחד מכנוייו של הבורא את ה' או את אביו
100 ואמו, או את עצמו או חבירו.

101 המשנה מבארת באיזה לשון חלה שבועת העדות: אמר התובע
102 בלשון 'מְשַׁבְּעֵנִי (אני) עֲלֵיכֶם', או בלשון 'מְצוּחָ אֲנִי עֲלֵיכֶם' או
103 'אוֹסְרֵכֶם אֲנִי' שתבואו ותעידו לי, וכפרו ואמרו שאינם יודעים לו
104 עדות, הָרִי אֱלוֹ חֵיבִין קָרְבַן מִשׁוּם שְׁבוּעַת הָעֵדוּת.

105 כדי לחייב קרבן בשבועת העדות, יש להשביע באחד משמותיו של
106 ה'. המשנה מבארת איזה מהשמות והכנויים מחייבים בשבועת
107 העדות: אמר לעדים מְשַׁבְּעֵ אֲנִי עֲלֵיכֶם בְּשִׁמְיִם וּבְאֲרָיִן שתעידו לי,
108 וכפרו, הָרִי אֱלוֹ פְּטוּרִין. אבל אם אמר מְשַׁבְּעֵ אֲנִי עֲלֵיכֶם בְּאֶלֶף
109 דְּלֵת – שם אדני, או בְּיֹד הִי – שם הוי"ה, או בְּצַבְּאוֹת, וכן
110 בכנוי הבורא כגון בְּתַנּוּן וְרַחֲמֵי [או ברוחם], או בְּאֶרֶץ אֲפִים או
111 בְּרַב הַסֵּד, וּבְכָל – או בכל הכנויין האחרים, וכפרו, הָרִי אֱלוֹ חֵיבִין.
112 אגב דיני שבועה שצריכה הזכרת שם, מבארת המשנה דיני קללה,
113

1 מתרצת הגמרא: אין להקשות שנלמד שבועת העדות מפקדון לפטור
2 את הנשבע במזיד, משום דלְהַכִּי בְּתַבְּחָ דְּחֶמְנָא לְעֵדוֹת נְבִי שְׁבוּעַת
3 בְּיָפוּי, וְכֵן נְבִי מוֹמְאָת מְקַדֵּשׁ וְקַדְשִׁין, כדי ללמד את החילוק
4 שביניהם, דְּבְכּוּלָן – בכל החייבים בקרבן עולה ויורד האמורים
5 בפרשת שבועת העדות, נְאָמַר בְּהוּ 'וְנִגְעַלְם', וְכֵאֵן בשבועת העדות
6 לֹא נְאָמַר בְּהוּ 'וְנִגְעַלְם', ומדוע שינתה התורה, כדי לְחַיֵּב בשבועת
7 העדות עַל הַמְּזִיד בְּשׁוּגָה. ונמצא שאין לנו ביאור בטעמם של חכמים
8 ששחקו על הברייתא של רבי שמעון.

משנה

10 משנתנו עוסקת באופנים שאין חייבים עליהם משום שבועת העדות:
11 אמר לעדים, מְשַׁבְּעֵ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תְּבֹאוּ וְתַעֲדוּנִי – ותעידו
12 עבורי, שְׁאָמַר אִישׁ פְּלוּנִי לִיתָן [שיתן] לִי מֵאֲתִים זָוָה, וְלֹא נִתָּן,
13 וכפרו ונשבעו שאינם יודעים לו עדות זו, הָרִי אֱלוֹ פְּטוּרִים מִקָּרְבַן
14 שבועת העדות, לפי שְׂאֵין העדים חֵיבִין בשבועת העדות אֱלָא
15 כשהעדות עַל תְּבִיעַת מְמוֹן כַּתְּבִיעַת פְּקֻדוֹן, והיינו תביעה שיכול
16 לחייב את הנתבע בבית דין על פי עדותם. אבל כאן אף אם יעידו
17 עבורו כן, לא יחייבו בית דין על פי עדותם, שהרי יכול לחזור בו
18 מדיבורו.

19 אמר לעדים, מְשַׁבְּעֵ אֲנִי עֲלֵיכֶם, כְּשֶׁתְּדַעוּ לִי עֲדוֹת שֶׁתְּבֹאוּ
20 וְתַעֲדוּנִי, ונודעה להם אחר כך עדות עבורו ולא יעידו לו, הָרִי אֱלוֹ
21 פְּטוּרִים. מִפְּנֵי שֶׁקְדָּמָה הַשְּׁבוּעָה שֶׁהִשְׁבִּיעַן לְעֵדוֹת, ודין שבועת
22 העדות הוא רק באופן שקדמה העדות לשבועה.

23 עַמְדָה הַתּוֹבֵעַ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת והיו שם אותם העדים שהיו יודעים לו
24 עדות, וְאָמַר בְּפִנֵי הַקְהָל, מְשַׁבְּעֵ אֲנִי עֲלֵיכֶם שְׂאֵם אַתֶּם יוֹדְעִין לִי
25 עֲדוֹת שֶׁתְּבֹאוּ וְתַעֲדוּנִי, וכפרו, הָרִי אֱלוֹ פְּטוּרִין, משום שלא ייחד
26 דבריו אליהם (עַד שֶׁיֵּהָא מִתְּבִינּוּ לְהֵם).

27 אָמַר הַתּוֹבֵעַ לְשָׁנִים, מְשַׁבְּעֵ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִישׁ פְּלוּנִי וּפְלוּנִי שְׂאֵם
28 אַתֶּם יוֹדְעִין לִי עֲדוֹת שֶׁתְּבֹאוּ וְתַעֲדוּנִי, ואמרו לו, שְׁבוּעָה שְׂאֵין
29 אֲנִי יוֹדְעִין לָךְ עֲדוֹת, וְהֵם יוֹדְעִין לִי עֲדוֹת עַד מִפִּי עַד, כלומר, שלא
30 ראו הם עצמם את המעשה, אלא כל אחד מהם שמע את הדבר מפי
31 עד אחר, או שְׁהִי אֶחָד מֵהֶן – מהעדים קָרֹב לַתּוֹבֵעַ או לַנִּתְבַּע, או
32 שהיה פְּסוּל לַעֲדוּת, כגון גולג, הָרִי אֱלוֹ פְּטוּרִין מִשְׁבוּעַת הָעֵדוּת.

33 שֶׁלַח הַתּוֹבֵעַ בְּיַד עֶבְדוֹ או ביד אדם אחר שישביע את העדים, או
34 שְׁאָמַר לָהֶן [לעדים] הַנִּתְבַּע, מְשַׁבְּעֵ אֲנִי עֲלֵיכֶם שְׂאֵם אַתֶּם יוֹדְעִין
35 לִי עֲדוֹת לַתּוֹבֵעַ, שֶׁתְּבֹאוּ וְתַעֲדוּהוּ, הָרִי אֱלוֹ פְּטוּרִין, עַד שִׁישְׁמְעוּ
36 בפירוש מִפִּי הַתּוֹבֵעַ עצמו שיבואו ויעידוהו.

גמרא

37 שנינו במשנה, אם אמר לעדים מְשַׁבְּעֵ אֲנִי עֲלֵיכֶם שתעידוני שאמר
38 איש פלוני שיתן לי ממון ולא נתן לי וכפרו פטורים. הגמרא מביאה
39 ברייתא המפרשת מנין למדו זאת: תִּנּוּ רַבְּנָן, אמר התובע לעדים,
40 מְשַׁבְּעֵנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תְּבֹאוּ וְתַעֲדוּנִי, שְׁאָמַר אִישׁ פְּלוּנִי לִיתָן
41 לִי מֵאֲתִים זָוָה וְלֹא נִתָּן, והעדים כפרו, וְכֹל יְהוּ חֵיבִין מִשׁוּם שְׁבוּעַת
42 העדות, תְּלַמְּדוּ לְוִמְרָא 'תְּחַטָּא' לְגוֹיְדָה שְׁוָה, נְאָמַר בְּאֵן
43 בשבועת העדות (ויקרא ה א), 'תְּחַטָּא' וְנְאָמַר לְהֵלֵן בַּפְּקֻדִין (ויקרא ה ב)
44 'תְּחַטָּא', מֵה לְהֵלֵן בַּפְּקֻדִין מְדוּבָר כַּתְּבִיעַת מְמוֹן, וְיֵשׁ לוֹ לַנִּפְקָד
45 חיוב ממון, אֵף כֵּאֵן בשבועת העדות מדובר כַּתְּבִיעַת מְמוֹן, וְיֵשׁ לוֹ
46 לַנִּתְבַּע חיוב ממון, יצאה תביעה זו שאין הנתבע חייב ממון משום
47 שאם רצה חזור בו.

48 שנינו במשנה, מְשַׁבְּעֵ אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּשֶׁתְּדַעוּ לִי עֲדוֹת כו' הרי אלו
49 פטורים. הגמרא מביאה ברייתא המפרשת מנין למדו דין זה: תִּנּוּ
50 רַבְּנָן, אמר התובע לשנים, מְשַׁבְּעֵ אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּשֶׁתְּדַעוּ לִי עֲדוֹת
51 שֶׁתְּבֹאוּ וְתַעֲדוּנִי, וְכֹל אִם יִדְעוּ לוֹ עֲדוֹת וכפרו והיו חייבים, תְּלַמְּדוּ
52 לְוִמְרָא (ויקרא ה א) 'וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִי וְהוּא עַד או רָאָה או יָדַע', מִי
53 שֶׁקְדָּמָה עֲדוֹת לְשִׁבְעָה שֶׁשְׁבַעָה שֶׁהִשְׁבִּיעוּ כִּבְר הוּא עַד, וְלֹא
54 שֶׁקְדָּמָה שְׁבוּעָה לְעֵדוֹת.

55 שנינו במשנה, עַמְדָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְאָמַר מְשַׁבְּעֵנִי עֲלֵיכֶם שְׂאֵם

32 בַּתּוֹרָה שֶׁתּוּבֵאוּ וּתְעִידוּנִי, או אמר להם מִצְוֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם בְּצִוּוֹתֵי
 33 הָאֱמוּנָה בַּתּוֹרָה, וְכוּנְתוּ לַפְרֶשֶׁת נִדְרִים שְׁנֹאמַר עֲלֵיהֶם 'אֵלֶּה
 34 הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי' (במדבר כו לד)
 35 לְשׁוֹן צִוּוֹתָהּ, או אמר להם אוֹסְרֵיכֶם אֲנִי בְּאִיּוֹר הָאֱמוּנָה בַּתּוֹרָה,
 36 וְהִינֵנּוּ בִּשְׁבֻעָה שְׁנֹאמַרָה בַּתּוֹרָה בְּלִשׁוֹן 'אִיסֵר', הִרִי אֵלּוּ חַיִּיבִים.
 37 אָמַר לִיָּה אֲפִי לֶרֶב יְהוּדָה, אֵלֶּה לִפִּי דְבַרְךָ שְׁמֻצוּה וְאוֹסֵר הַכוּוּנָה
 38 לְצִוּוֵי וְלֹאִיסוֹר הַכְּתוּב בַּתּוֹרָה, הֵא דִּתְנִי רַבִּי הֵינָא, אִמַר לְעֵדִים
 39 'בּוֹבְלָבִם אֲנִי' הִרִי אֵלּוּ תִּיבִין, וְכִי 'בּוֹבְל' בְּאוֹרֵייתָא מִי בְּתִיב, וְכִיּוֹן
 40 שְׁלֵא נֹאמְרָה לְשׁוֹן זֶה בַּתּוֹרָה, אִין לְחַיִּיבִים, שְׁהִרִי אִינּוּ יִכּוּל לְסַיִם
 41 'בְּכַבִּילָה הָאֱמוּנָה בַּתּוֹרָה'. אֵלֶּה אָמַר אֲפִי, הִכִּי קָאָמַר הַתְנַא, אִמַר
 42 לְעֵדִים 'מְשִׁבְעֵי אֲנִי עֲלֵיכֶם שֶׁתּוּבֵאוּ וּתְעִידוּנִי', וְאִמַר זֹאת בְּשִׁבְעָה,
 43 כְּלוּמַר שֶׁהוֹכִיר אֶת הַשֵּׁם, וְכֵן מִצְוֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם, הִינֵנּוּ בְּשִׁבְעָה,
 44 שֶׁהוֹכִיר אֶת הַשֵּׁם, וְכֵן אוֹסְרֵיכֶם אֲנִי בְּשִׁבְעָה, וְזוּדִי גַם כּוּוֹנֵת רַבִּי
 45 חַיִּיא שְׁהוֹסִיף בּוֹבְלָבִם אֲנִי, הִינֵנּוּ שְׁאִמַר זֹאת בְּשִׁבְעָה וְהוֹכִיר אֶת
 46 הַשֵּׁם.
 47 שְׁנִינּוּ בַּמְשֻׁנָה, בְּאֵלֶּה דְלֵת בְּיֹד הִי בְּשִׁדִּי בְּצִבְאוֹת בְּחֻנּוֹן וְרַחוּם
 48 בְּאֵרֶךְ אֲפִים פְּרַב חֶסֶד וּבְכָל הַכְּנוּיִם הִרִי אֵלּוּ חַיִּיבִים. תַּמְהָה
 49 גַּמְרָא: לְמִימְרָא - הַאִם מִשְׁנַתִּינוּ בֵּאדָה לּוּמַר, דְּחֻנּוֹן וְרַחוּם וְכֵן שְׁאֵר
 50 כִּינּוּיִם שְׁמוֹת נִינְחוּ - הִרִי שֶׁנַּחֲשִׁיבֵם שְׁמוֹתֵי שֶׁל קִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 51 וּבְשׁוּם כֶּךָ אִם הַשְּׁבִיעַ אֶת הָעֵדִים בַּחֲנוּן אוּ בְּרַחוּם הִרִי זֶה הַשְּׁבִיעַ
 52 בְּשׁוּם חַיִּיבִים. וְרַמְיָנְהִי - וְקִשָּׁה מִמָּה שְׁנִינּוּ בְּבִרְיִיתָא, יֵשׁ שְׁמוֹת
 53 שְׁנַמְחֶקֶין וְיֵשׁ שְׁמוֹת שְׁאִין נְמַחֶקֶין - מִי שֶׁהוֹצֵרֵךְ לְמַחֹק אֶחָד
 54 מִשְׁמוֹת ה', כְּגוֹן שְׁהִיָּה כּוֹתֵב סֵפֶר תּוֹרָה וְטַעַה בְּכַתִּיבְתוֹ, יֵשׁ מִן
 55 הַשְּׁמוֹת שְׁמוֹתֵר לוֹ לְמַחֹק וְיֵשׁ שְׁאִיסוֹר. מִפְּרֶטֶת הַבְּרִייתָא: אֵלּוּ הֵן
 56 שְׁמוֹת שְׁאִין נְמַחֶקֶין, כְּגוֹן 'אֵל' 'אֱלֹהִים' 'אֱלֹהִים' 'אֱלֹהִים' 'אֱלֹהִים' 'אֱלֹהִים'
 57 'אֱשֶׁר אֱהִיָּה' 'אֵלֶּה דְלֵת' - אֲדִינִי, וְיֹוֹד הִי - שֶׁם הוֹיָה, 'שְׁדִי' 'צְבָאוֹת',
 58 כֹּל אֶחָד מִשְׁמוֹת אֵלּוּ הִרִי אֵלּוּ אִין נְמַחֶקֶין. אֲכַל 'הַגְּדוֹל' 'הַגְּבוּר'
 59 'הַנּוֹרָא' 'הָאֲדִיר' 'וְהַחֹזֵק' 'וְהָאֲמִיץ' 'הַעֲזוּז' 'הַחֲנוּן' 'וְרַחוּם' 'אֲרֶךְ
 60 אֲפִים' 'וְרַב חֶסֶד' הִרִי אֵלּוּ נְמַחֶקֶין. הִרִי מִבּוֹאֵר בְּרִייתָא שֶׁהַכְּנוּיִם
 61 חֲנוּן וְרַחוּם נְמַחֲקִים, וְאִם כֵּן אִין בְּהֵם קִדּוּשָׁה, וְהִרִי זֶה סוֹתֵר לְדַבְרֵי
 62 הַמְשֻׁנָה שְׁאֵם הַשְּׁבִיעַ בַּחֲנוּן וְרַחוּם הִרִי אֵלּוּ חַיִּיבִים.
 63 מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אָמַר אֲפִי, מִתְנִיתִין, כְּמִי שֶׁהוּא חֲנוּן

1 שְׁגֵם הִיא בְּהוֹכֵרֶת שֵׁם: הַמְקַלֵּל אֶת ה' בְּכוֹלֵן - בֶּאֱחָד מִהַשְּׁמוֹת או
 2 הַכְּנוּיִם שֶׁהוֹכִירָה הַמְשֻׁנָה, וְהִינּוּ שְׁמַקְלֵל שֵׁם בְּשֵׁם, כְּגוֹן שְׁאִמַר יִכָּה
 3 פְּלוּנִי [-ה'] אֶת פְּלוּנִי [-אוֹמַר אֶחָד מִן הַשְּׁמוֹת או הַכְּנוּיִם], תִּיב
 4 מִיתָה, דְּבַרִּי רַבִּי מְאִיר. וְהַכְּמוּס פּוֹמְרִין, מְשׁוּם שֶׁהַמְקַלֵּל אֶת ה'
 5 חַיִּיב רַק בְּשַׁקְלָל אֶת הַשֵּׁם הַמִּיּוּחַד.
 6 הַמְקַלֵּל אֶת אֲבִיו וְאִמּוֹ בְּכוֹלֵן - בֶּאֱחָד מִהַשְּׁמוֹת או הַכְּנוּיִם, תִּיב
 7 מִיתָה, דְּבַרִּי רַבִּי מְאִיר. וְהַכְּמוּס פּוֹמְרִין, מְשׁוּם שֶׁאִינּוּ חַיִּיב אֵלֶּה
 8 כְּשַׁקְלֵל בְּשֵׁם הַמִּיּוּחַד. הַמְקַלֵּל אֶת עַצְמוֹ וְהַכִּירוֹ [-אוֹ אֶת חֲבִירוֹ]
 9 בְּכוֹלֵן - בֶּאֱחָד מִהַשְּׁמוֹת או הַכְּנוּיִם, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה.
 10 בְּשִׁבְעַת הָעֵדוֹת נֹאמַר (ויקרא ה א) 'וְנָפַשׁ בִּי תִחַטָּא וְשָׁמַעְהָ קוֹל אֵלֶּה'
 11 וְגו'. וְאֵלֶּה זֶה קְלָלָה, וְהִינּוּ שֶׁהַתּוֹבַע מְקַלֵּל אֶת הָעֵדִים אִם לֹא יַעֲדוּ
 12 לוֹ. הַמְשֻׁנָה מְבֹאֵרֶת מִהִי הָאֵלֶּה:
 13 אִמַר לְעֵדִים אֶחָד מִהַקְּלָלוֹת הַכְּתוּבוֹת בַּתּוֹרָה, כְּגוֹן (דברים כח ב) 'יִכָּכֶה
 14 ה' (אֱלֹהִים) בְּשַׁחֲפֶת וּבְקִדְחָתָהּ וְגו' אִם לֹא תַעֲדוּ לוֹ, או שְׁהִיָּה שׁוֹמַע
 15 אֶחָד הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה בְּפֶרֶשֶׁת הַקְּלָלוֹת (דברים כח), וְאִמַר לְעֵדִים 'וְכֵן
 16 (יִכָּכֶה) [וְיִכָּכֶם] אֱלֹהִים בְּקָלְלוֹת אֵלּוּ אִם לֹא תַעֲדוּ לוֹ, זֶה הִיא אֵלֶּה
 17 הַבְּתוּבָה בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר עַל קְלָלוֹת אֵלּוּ (דברים כח ב) 'כָּבַל אֲלוֹת
 18 הַבְּרִית הַבְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה'.
 19 אִמַר לְעֵדִים, אֵל יִכָּךְ ה' אִם תַּעֲדִי לוֹ, וְכֵן אִם אִמַר 'יִכָּכֶךָ ה' אִם תַּעֲדִי
 20 לוֹ, וְכֵן אִם אִמַר 'יִיטִיב לָךְ ה' אִם תַּעֲדִי לוֹ, וְכִפֵּר הַעַד, וְנִמְצָא שִׁידוּעַ
 21 לוֹ עֵדוֹת, רַבִּי מְאִיר מְחַיִּיב בְּשִׁבְעַת הָעֵדוֹת, לִפִּי שֶׁמִּשְׁמַע מִדְּבַרְיוֹ
 22 שְׁאֵם לֹא תַעֲדִי לוֹ יִכָּךְ ה', וְיִקְלַךְ, וְיִרַע לָךְ, וְהִרִי זֶה אֵלֶּה. וְהַכְּמוּס
 23 פּוֹמְרִין.
 24 ?

גמרא

25 שְׁנִינּוּ בַּמְשֻׁנָה, מְשִׁבְעֵי עֲלֵיכֶם, מִצְוֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם, אוֹסְרֵיכֶם אֲנִי, הִרִי
 26 אֵלּוּ חַיִּיבִין. הַגְּמָרָא מְבֹאֵרֶת בְּאִיזָה אוֹפֵן אִמַר הַמְשִׁבֵּעַ אֶת דְּבַרְיוֹ.
 27 שׁוֹאֵלֶת הַגְּמָרָא: מָא קָאָמַר - מִהִי כּוּוֹנֵת הַתְנַא, וְהִרִי וְדֹאִי שְׁאֵם אִמַר
 28 הַתּוֹבַע לְעֵדִים בְּלִשׁוֹן צִוּוֵי אוֹ אִיסוֹר בְּלַבַּד בְּלֹא שְׁבֻעָה אִינֵם חַיִּיבִים
 29 בְּשִׁבְעַת הָעֵדוֹת. מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אָמַר רַב הוֹדְרָה, הִכִּי קָאָמַר - כֶּךָ
 30 כּוּוֹנֵת הַתְנַא, אִמַר לְעֵדִים מְשִׁבְעֵי אֲנִי עֲלֵיכֶם בְּשִׁבְעָה הָאֱמוּנָה

24 כְּלוּמַר בְּעוֹנֵשׁ קָל יוֹתֵר מִעוֹנֵשׁ שֶׁל הַחוּטָא עֲצֻמו, וְאִילוּ הַכָּא -
 25 בְּשִׁבְעַת שָׁקֵר, בְּדִינָא דִּיחִידָה - נִפְרַעִים מִמְשַׁפַּחַת הַחוּטָא בְּאוֹתוֹ דִּין
 26 שְׁנַפְרַעִים שְׁקֵר, הַנִּשְׁבַּע לְשַׁקֵּר בְּעֲצֻמו, בְּדִתְנִיָּא, רַבִּי אוֹמַר, נֹאמַר בְּפִסְק
 27 לְגַבִּי הַמַּעֲבִיר מִזְרַעוֹ לְמוֹלֵךְ (ויקרא כ ט) 'וְהִכְרַתִּי אוֹתוֹ', מַה תְּלַמּוּד
 28 לְאוֹמַר - מַה בֵּא הַכְּתוּב לְלַמְדֵנוּ, לִפִּי שְׁנֹאמַר בַּתּוּחִילַת הַפִּסְקוֹ,
 29 'וְשִׁמְתִי אֲנִי אֶת פְּנֵי בְּאִישׁ הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ', וְכִּיּוֹן הִייתִי לוּמַר שְׁכַל
 30 הַמְשַׁפְּחָה פּוֹלָה בְּהִיבְרָת - נַעֲנֶשֶׁת בְּכַרְת, תְּלַמּוּד לְאוֹמַר 'אוֹתוֹ',
 31 לְלַמַּד שֶׁרַק אוֹתוֹ הַעֲנִישָׁה הַתּוֹרָה בְּהִיבְרָת, וְלֹא כָּל הַמְשַׁפְּחָה
 32 פּוֹלָה בְּהִיבְרָת. וְהַבְּדֵל זֶה בֵּין הַחוּטָא לְבֵין מְשַׁפְּחָתוֹ הוּא רַק בְּשֹׂאֵר
 33 הָעֵבִירוֹת, אֲבָל בְּשִׁבְעַת שָׁקֵר נִפְרַעִים מִמְשַׁפַּחַת הַחוּטָא בְּאוֹתוֹ עוֹנֵשׁ
 34 שֶׁל הַנִּשְׁבַּע לְשַׁקֵּר עֲצֻמו.
 35 הַגְּמָרָא מְמַשִּׁיכָה לְבֹאֵר אֶת דְּבַרִּי הַבְּרִייתָא. שְׁנִינּוּ בְּבִרְיִיתָא: וְכָל
 36 עֵבִירוֹת שְׁבַתּוֹרָה נִפְרַעִין מִמְּנֵו - וְאִילוּ כָּאֵן - בְּשִׁבְעַת שָׁקֵר נִפְרַעִים
 37 בְּשִׁבְעַת שָׁקֵר נִפְרַעִים מִמְּנֵו וּמְכַל הַעוֹלָם פּוֹלָ (שְׁנֹאמַר אֵלֶּה
 38 וּבְחַשׁ וּבְתִיב עַל בֵּין תֵּאָכֵל הָאֲרִין, וְאִימָא עַד דְּעֵבִיד לְהוֹ לְבוֹלָהוּ,
 39 לֹא סָלְקָא דְעֵתָא דְבְּתִיב מִפְּנֵי אֵלֶּה אֲכִלָּה הָאֲרִין). שׁוֹאֵלֶת הַגְּמָרָא:
 40 וְכָל עֵבִירוֹת שְׁבַתּוֹרָה, מְכַל הַעוֹלָם לֹא - וְכִי אִין נִפְרַעִים מְכַל
 41 הַעוֹלָם מִחַמַּת הַחוּטָא, וְהַבְּתִיב (ויקרא כו לו) 'וְכִשְׁלוּ אִישׁ בְּאִחִיו',
 42 וְהִינּוּ שֶׁיִּכְשְׁלוּ וְיַעֲנִשׁוּ אִישׁ בְּעֵזֵן אִחִיו, וּפְסוֹק זֶה מְלַמֵּד שְׁכַל יִשְׂרָאֵל
 43 עֲרִבִים זֶה בְּזֶה, כְּלוּמַר כְּפִי שְׁגוּבִים אֶת הַחוּב מִהַעֲרֵב שֶׁל הַלוּהָ, כֶּךָ
 44 נִפְרַעִים מְכַל אָדָם עַל הָעֵבִירוֹת שֶׁל חֲבִירוֹ. וּמוֹכַח שֶׁם בְּשֹׂאֵר
 45 עֵבִירוֹת נַעֲנֶשֶׁים שְׁאֵר הַעוֹלָם וְלֹא רַק בְּשִׁבְעַת שָׁקֵר.

1 אֲלֵעֲזֵר - נִצְרַךְ לְדַרְשַׁתָּה שֶׁל רַבִּי אֲלֵעֲזֵר, דִּתְנִיָּא, רַבִּי אֲלֵעֲזֵר אוֹמַר,
 2 אִי אֲפִשֶׁר לְאוֹמַר שֶׁה' נוֹהַג לְעוֹלָם בְּמִידַת 'וְנִקְה', וְסוֹלַח תַּמִּיד, שְׁהִרִי
 3 כְּבָר שְׁאִמַר בְּאוֹתוֹ פְּסוֹק 'לֹא יִנְקָה', וְכֵן אִי אֲפִשֶׁר לְאוֹמַר שֶׁה' נוֹהַג רַק
 4 בְּמִידַת 'לֹא יִנְקָה', שְׁכַבְרֵךְ נֹאמַר 'וְנִקְה', הֵא כִּי־עַד - אִין מִתְפַּרֵשׁ
 5 הַפִּסְקוֹ שֶׁלֹּא יִסְתוֹר אֶת עֲצֻמו, אֲלֹא מְנַקֵּה הוּא לְשָׂכִים בַּתּוֹבָה,
 6 וְאִינּוּ מְנַקֵּה לְשִׂאִין שָׂכִים בַּתּוֹבָה, אֲבָל בְּשִׁבְעַת שָׁקֵר אֵף לְשָׂכִים
 7 בַּתּוֹבָה לֹא יִנְקָה בְּלֹא לְהַפְרַע מִהוּטָא, וּמַחַמַּת חוּמְרָא זֶה שֶׁל
 8 שְׁבֻעַת שָׁקֵר הוֹדְעוּעַ הַעוֹלָם.
 9 הַגְּמָרָא מְמַשִּׁיכָה לְבֹאֵר אֶת דְּבַרִּי הַבְּרִייתָא. שְׁנִינּוּ בְּבִרְיִיתָא: כָּל
 10 עֵבִירוֹת שְׁבַתּוֹרָה נִפְרַעִין מִמְּנֵו, וְאִילוּ כָּאֵן - בְּשִׁבְעַת שָׁקֵר נִפְרַעִים
 11 מִמְּנֵו וּמִמְשַׁפְּחָתוֹ. מְקִשָּׁה הַגְּמָרָא: וְכִי בְּכָל עֵבִירוֹת שְׁבַתּוֹרָה
 12 מִמְשַׁפְּחָתוֹ לֹא - אִין נִפְרַעִים, וְהַבְּתִיב לְגַבִּי הַנּוֹתֵן מִזְרַעוֹ לְמוֹלֵךְ
 13 (ויקרא כו ה) 'וְשִׁמְתִי אֲנִי אֶת פְּנֵי בְּאִישׁ הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ'
 14 וְאֵת כָּל הַזּוֹנִים אַחֲרָיו לְזוֹנוֹת אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ מְקַרְבַּע עִמָּם, וְתִנְיָא, אָמַר
 15 רַבִּי שְׁמַעוֹן, אִם הוּא חָטָא, מְשַׁפְּחָתוֹ מַה חָטָא כְּדִי שְׁתִּיעֵשׂ, אֲלֹא
 16 לְאוֹמַר לָךְ, אִין לָךְ מְשַׁפְּחָה שְׁשֵׁשׁ בְּהַ מוֹכֵם - גּוּבָה מַס הַנוֹטֵל מִמּוֹן
 17 שֶׁלֹּא כְּדִין, שְׁאִין בְּנֵי הַמְשַׁפְּחָה פּוֹלָה נַחֲשִׁים מוֹכְסִין כְּמוֹתוֹ, וְכֵן אִין
 18 מְשַׁפְּחָה שְׁשֵׁשׁ בְּהַ לְסַטִּים, שְׁאִין בְּנֵי הַמְשַׁפְּחָה פּוֹלָה נַחֲשִׁים לְסַטִּים
 19 כְּמוֹתוֹ. וְהַטַּעַם לְכַךְ, מִפְּנֵי שְׁמַחְפִּין עֲלֵיו - מִסְתִּירִים אֶת חֲטָאֵיו
 20 וּמְגַנְיִים עֲלֵיו. הִרִי שְׁגֵם בְּשֹׂאֵר עֵבִירוֹת נִפְרַעִים מִמְשַׁפְּחָתוֹ שֶׁל
 21 הַחוּטָא.
 22 מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: עִידִין יֵשׁ חִילוּק בֵּין הָעֵבִירוֹת, דְּהִתָּם - בְּשֹׂאֵר
 23 הָעֵבִירוֹת, נִפְרַעִים מִמְשַׁפַּחַת הַחוּטָא בְּדִינָא אַחֲרִינָא - בְּדִין אַחֵר,

60 הנה נא מצא עבדך חן בעיניך וגו', למי היו דברי לוט מכוננים, למי
 61 שיש בידו להמית ולהחיות, ומי הוא זה, זה הקדוש ברוך הוא.
 62 ממשיכה הברייתא: כל שמות האמורים פגבות, קדש. אבל
 63 האמורים פמיכה הם חול, שמשמעותם לעבודה זרה. רבי אליעזר
 64 חולק ואומר, פגבות אכן הם קדש, אבל פמיכה, יש מהן חול ויש
 65 מהן קדש, אלו הפותחים באלף למד ואלהים, הם חול, ואלו
 66 הפותחים ביוד הי ו-שם הוי"ה, הם קדש. חוץ משם זה שהוא אלף
 67 למד והוא קדש בין לתנא קמא ובין לרבי אליעזר, לכל ימי היות
 68 בית האלהים בשילה.
 69 ממשיכה הברייתא: כל שמות האמורים נגבעת בנימין - אחר
 70 מעשה פילגש בגבעה עלו בני ישראל להלחם בשבט בנימין שנאספו
 71 בגבעה, אחר ששאלו בה שני פעמים אם להלחם, וניגפו מפני בני
 72 בנימין, וכששאלו בשלישית כמו שנאמר שם (שופטים כ כז) וישאלו בני
 73 ישראל בה נענו כי ינצחו את בני בנימין וכך היה, ועל שמות ה'
 74 האמורים שם נחלקו התנאים, רבי אליעזר אומר, הם חול, לפי
 75 ששאלתם לא היתה לה. רבי יהושע אומר, הם קדש. אמר לו רבי
 76 אליעזר לרבי יהושע, לדבריך שהם קדש, וכי מבטיח ה' שיצליחו
 77 במלחמה ואינו עושה, ומדוע בפעם הראשונה והשניה לא ינצחו בני
 78 ישראל את בני בנימין. אמר לו רבי יהושע, מה שהבטיח ה' עשה,
 79 והם ו-בני ישראל בתחילה לא ביהנו אם לנצח אם לנצח - הם לא
 80 שאלו אם ינצחו במלחמה או ינצחו, אלא בראשונה רק שאלו מי
 81 יעלה להלחם ובשניה שאלו אם יסיפו להלחם או לא, וה' ענה להם
 82 שיעלו להלחם אבל לא הבטיחם שינצחו. אבל באחרונה שביחנו
 83 באורים ותומים אם ינצחו, הסכימו מן השמים על ידו וניצחו. כמו
 84 שנאמר (שם כ כז) ופנתם בן אלעזר בן אהרן (הכהן) עומד לפני
 85 בָּיִמִים הָהֵם לְאָמֵר הַאִסִּיף עוֹד לְצֵאת לְמַלְחָמָה עִם [בְּנֵי] בְּנִימִן
 86 אֲחֵי אִם אֶחָדֵל וְגו', ועל זה נענו שינצחו, ואכן אז ינצחו במלחמה.
 87 ממשיכה הברייתא: כל תיבות שלמה האמורים בשרי השירים, קדש
 88 - כוונתם לה. ופירוש התיבה 'שלמה' הוא שיר למי שהשלים שלו,
 89 הוא ה' שעושה שלום בין ברותיו. חוץ מזה - שם שלמה האמור
 90 בפסוק 'ברמי שלי לפני האלף לך שלמה' (שיר השירים כ ז), שהוא על
 91 שלמה, ה' שכונה אומרת שמתוך בני ישראל על כל אלף איש שלקח
 92 שלמה לדידיה ו-לעצמו להיות לו לעבדיו וכן לעבודת המלחמה,
 93 ו'מאתים לנוטרים את פרי' - השאיר מאתיים אחרים לשמור את
 94 פירות הכרם, הם רבנן - תלמידי חכמים העוסקים בתורה. ויש
 95 אומרים, אף פסוק זה הוא חול (שם ח) הנה מפתו של שלמה, ששים
 96 גברים סביב לה, ששלמה המלך העמיד יגבורים סביב למיטתו.
 97 מקשה הגמרא: מלשון אף זה משמע ולא מיבעי האיך - ואין צריך
 98 לומר את הפסוק הראשון האלף לך שלמה' שהיש אומרים מודים
 99 לתנא קמא שהוא חול, וכי אפשר לומר כן, אלא הא דאמר שמואל,
 100 מלכותא דקמלא חד משייתא בעלמא לא מינענשא - מלכות
 101 ההורגת שישית מאוכלוסייה אינה נעשית, כלומר, המלכות רשאית
 102 לישול לעבודת המלך רק שישית מהעם ועליהם אינה נעשית,
 103 שנאמר 'ברמי שלי לפני, האלף לך שלמה' זהו למלכותא דקמלא
 104 - לעבודת מלכות שמים, ו'מאתים לנוטרים את פרי' זהו
 105 למלכותא דארעא - לעבודת מלכות הארץ, ומפסוק זה למד שמואל
 106 שרק שישית ניתן לבטל מהתורה לעבודת המלכות. ומדברי שמואל
 107 מבואר, ששלמה' הנאמר בפסוק הוא כינוי לה' ופירושו שהאלף
 108 יעבדו למלכותו. ואם נפרש שגם היש אומרים מודים לתנא קמא
 109 שפסוק זה הוא חול, נמצא ששמואל שמפרש שלמה האמור בפסוק
 110 זה הוא קדש לא סבר בתנא קמא ולא ביש אומרים.
 111 מתרצת הגמרא: אל תגרוס בדברי היש אומרים' אף זה חול, אלא
 112 הכי קאמר הברייתא, תנא קמא אמר שהפסוק האלף לך שלמה'
 113 הוא חול, ויש אומרים, זה קדש, וזה הוא חול, והוא הפסוק דהנה
 114 מפתו של שלמה. ושמואל דאמר שפסוק זה הוא קדש, שובר ביש
 115 אומרים.
 116 ממשיכה הברייתא: כל מלכותא האמורים דניאל - כל מקום
 117 שהוזכר מלך בדברי דניאל, הוא חול, שכוונתו למלך נבוכדנצר, חוץ
 118 מפסוק זה שנאמר בו מלך שהוא קדש, שכוונתו לה', והוא מה

1 כמי שהוא רחום קאמר, כלומר הוא משיב בשם מי שהוא חנון או
 2 רחום, וזהו ה', אבל אכן אין הם שמות בעצמם, ולכך הם נמחקים.
 3 הקשה רבא לאביי אמר ליה רבא, אי הכי, כשמשיבם בשמיהם
 4 ובארץ נמי נפרש את דבריו, שפמי שהשמים והארץ שלו קאמר,
 5 שהוא ה', ומדוע נאמר במשנה שאם השביעם בשמים ובארץ לא
 6 השביעם בשם ופטורים.
 7 מתרצת הגמרא: הכי השתא - וכי כך נראה בעיניך עתה, שיש לומר
 8 כן, ה' הם כשהשביעם בחנון ורחום, בין דליבא מירי אחרניא - כיון
 9 שאין דבר אחר דאיקרי רחום וחנון אלא הבורא, ודאי כמי שהוא
 10 חנון, ודאי כמי שהוא רחום קאמר, אבל ה' כשהשביעם בשמים
 11 ובארץ, בין דאיבא ו-שישו שמים וארץ, אין הכרח שכוונתו למי
 12 שהשמים והארץ שלו, אלא בשמיהם ובארץ עצמם קאמר, ונמצא
 13 שלא נשבע בשם.
 14 כיון שהגמרא הקשתה על משנתנו מברייתא העוסקת בדין מחיקת
 15 שמות, מביאה הגמרא ברייתא נוספת העוסקת בדינים אלו: תנו
 16 רבנן, כתב אלף למד מאלהים - התחיל לכתוב שם אלהים וכתב
 17 אותיות 'אל', או 'יה מוי' - משם הוי"ה, והוצרך למחקם, הרי זה אינו
 18 נמחק, משום שאותיות 'אל' וכן 'יה' הם שם בפני עצמם, אבל כתב
 19 אותיות שין דלת מ'שד' או אלף דלת מ'ארני', או צדי בית
 20 מ'צבאות' והוצרך למחקם, הרי זה נמחק. רבי יוסי אומר, אף אם
 21 כתב 'צבאות' בולו, נמחק, שלא נקרא ה' 'צבאות' אלא על שם
 22 ישראל, שנאמר (שמות ט ז) והוצאתי את צבאותי את עמי בני
 23 ישראל מארץ מצרים, ואין השם צבאות אחד משמות הבורא. אמר
 24 שמואל, אין הלכה ברבי יוסי, וצבאות' אינו נמחק.
 25 הגמרא מביאה ברייתא נוספת בדין מחיקת השמות: תנו רבנן, כל
 26 המפל לשם - כל אות המצורפת ונסמכת לאחד משמותיו של ה', בין
 27 שכתובה מלפניו ובין מלאחריו, הרי זה נמחק, שאין בו קדושת
 28 השם לפי שאינו מהשם עצמו.
 29 מבאר הברייתא: הטפל מלפניו ביצה, כגון שכתב לוי, ל' שלפני
 30 השם נמחק, וכן ביי' אות כ' נמחק, וכן ויי' אות ו' נמחק, וכן מיי' אות
 31 מ' נמחק, וכן שיי' אות ש' נמחק, וכן היי' אות ה' נמחק, וכן ביי' אות
 32 כ' נמחק.
 33 הטפל לשם לאחריו ביצה, כגון שכתב אלהינו, אותיות נ"ו שלאחר
 34 השם נמחק, וכן אלהיהם אותיות ה"ם נמחק, וכן אלהיכם אותיות
 35 כ"ם נמחק, אלו דברי תנא קמא. אבל אחרים חולקים ואומרים,
 36 הטפל לשם לאחריו אינו נמחק, מפני שבבב' קדשו השם. אמר רב
 37 הונא, הלכה באחרים, שהטפל לשם לפניו נמחק והטפל לשם
 38 לאחריו אינו נמחק.
 39 כל שם מהשמות שאינם נמחקים, אם נכתבו לשם חול הרי הם
 40 נמחקים. הגמרא מביאה ברייתא הדנה בשמות שבמקראות שאפשר
 41 לפרש שהם קדש ואפשר לפרשם כחול, ומבאר איזה מהם קדש או
 42 חול: (אברהם, דלמאי, לנבות, נגבעת בנימן, שלמה, דניאל, סימן
 43 לאלו הענינים שתדון בהם הברייתא להלן).
 44 אומרת הברייתא: כל שמות ה' האמורים בתורה באברהם אבינו,
 45 הם קדש, שמכוננים על ה', חוץ משם זה שהוא חול, והוא מה
 46 שנאמר כשבאו שלושת המלאכים אל אברהם (בראשית ט ז) ויאמר
 47 ו-אברהם, ארני, אם נא מצאתי חן בעיניך, שכוונתו למלאך
 48 מיכאל, וקראו 'ארני' מלשון אדון. אבל הנינא בן אחי רבי יהושע
 49 ורבי אלעזר בן עזריה משום רבי אלעזר המודיע אמרו, אף שם זה
 50 קדש, שאמרו אברהם לה' ובקש שימתין לו עד שיכניס את האורחים.
 51 הגמרא מביאה את דברי רב הסובר שישית חנינא ורבי אלעזר בן
 52 עזריה. מבררת הגמרא: במאן אולא הא - כשישית מי הלכיים דברים
 53 אלו דאמר רב יהודה אמר רב, גדולה ו-חשובה תכנסת אורחין
 54 יותר מהקבלת פני שכינה. משיבה הגמרא: במאן, באותו היום -
 55 חנינא ורבי אלעזר בן עזריה, שאמרו שאברהם הניח את הקדוש ברוך
 56 הוא והלך להכניס את האורחים.
 57 ממשיכה הברייתא: כל שמות ה' האמורים בלוט, הם חול, חוץ
 58 משם זה שהוא קדש, והוא מה שנאמר בדברי לוט כשהוציא אותו
 59 המלאכים מסדום (בראשית ט יח-ט) ויאמר לוט אליהם אל נא ארני

35 ששבעת העדות צריך שישביע את העדים דווקא בשם, וקשה על
 36 משנתינו שאמרה שאם השביע את העדים בשאר כינויים הרי הם
 37 חייבים.
 38 אביי מרין: אָמַר אַבְיִי, לֹא קִשְׁיָא, הָא – הברייתא כשיטת רב
 39 חנינא בר אידי הסובר שבשבעת העדות צריכה שם, הָא – משנתינו
 40 כשיטת רבנן. דְּתַנִּיא בברייתא. רבי חנינא בר אידי אומר, הוֹאִיל
 41 וְאִמְרָה תוֹרָה בשבעת הדיינים הַשְּׂבַע, וְאִמְרָה אֵל תִּשְׁבַּע לשקר.
 42 וכן אמרה תורה לכהן בהשבעת סוטה קָלֵל, וְאִמְרָה לֵכֵל אִם אֵל
 43 תִּקְלָל אֵת ה' ואל תקלל את חברך, מִה הַשְּׂבַע האמור בשבעת
 44 הדיינים, השבועה בַּשֵּׁם, אָף כשאמרה לֹא תִשְׁבַּע לשקר אין חיובו
 45 אלא כשנשבע בַּשֵּׁם, ועוד נלמד, מִה בסוטה כשאמרה תורה לכהן
 46 קָלֵל, הוּא בַּשֵּׁם, אָף כשאמרה לֹא תִקְלָל אין המקלל חייב אלא
 47 כשקלל בַּשֵּׁם.
 48 מקשה הגמרא: וְרַבִּנְן הסוברים שבשבעת העדות אינה צריכה שם,
 49 מִה טעמם, אֵי גְמִירֵי – אם הם למדים שבועת העדות מהשבעת סוטה
 50 בְּזוּרָה שְׁוֶה 'אלה' 'אלה', אם כן נִיפְעֵי – נצריך שבועת העדות
 51 שבועה בַּשֵּׁם הַמְיֻחָד כמו בסוטה, וְאֵי לֹא גְמִירֵי בְּזוּרָה שְׁוֶה, אֵלֶּה
 52 דְּשְׂבוּעָה הִיא מְנַא לְהוּ – מנין להם לרבנן שהכתוב וְשָׂמַעְהָ קוֹל
 53 אֵלֶּה' הנאמר בשבעת העדות עוסק בשבועה.
 54 מתרצת הגמרא: נִפְקָא לְהוּ – רבנן למדו דבר זה מִדְּתַנִּיא בברייתא,
 55 כתוב בשבעת העדות וְשָׂמַעְהָ קוֹל אֵלֶּה', ומשמעות הלשון אלה
 56 משמע שהיא שבועה, כִּי אֵין לְשׁוֹן אֵלֶּה, אֵלֶּה לְשׁוֹן שְׂבוּעָה, וְכֵן
 57 הוּא אִמְרָה בסוטה וְהַשְּׂבִיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה בְּשְׂבוּעַת הָאֵלֶּה',
 58 ומכאן שאלה היא שבועה.
 59 מקשה הגמרא על הברייתא: איך נלמד מסוטה לשבעת העדות
 60 ש'אלה' היא שבועה, והרי הָתָם – שם, בסוטה, 'שְׂבוּעַת הָאֵלֶּה' בְּתוֹב
 61 ומשמע מזה שבועה שהיא בקללה, אבל שבועה לבדה בלא קללה
 62 אינה במשמעות הלשון 'אלה', והרי בשבעת העדות חייבים גם
 63 בשבועה בלא קללה, וכיצד למדו חכמים דבר זה.
 64 מתרצת הגמרא: אִכֵּן 'אלה' אין משמעותה שבועה, אלא הֵבִי קְאָמַר
 65 הברייתא, כתוב בשבעת העדות 'אלה', וְאֵין אֵלֶּה אֵלֶּה בְּשְׂבוּעָה –
 66 בכל מקום שנאמר 'אלה' יש עמה שבועה, וְכֵן הוּא אִמְרָה בסוטה
 67 וְהַשְּׂבִיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה בְּשְׂבוּעַת הָאֵלֶּה'.

1 שאמר דניאל (דניאל ב לו) 'אֲנִית מִלְכָּא [מִלְכָּה] מִלְכָּיא דִּי אֵלֶּה שְׁמִיא
 2 מִלְכּוּתָא חֲסִינָא וְתִקְפָּא וְיִקְרָא יְהִב לָךְ' – אתה ו-נבוכדנצר המלך,
 3 מלך המלכים שהוא אלהי השמים, מלכות וחוסן ועוז וכבוד נתן לך.
 4 ותיבת מלך שהזכרה בפסוק היא מכוונת לה'. וְיִשׁ אִמְרִים, אָף מלך
 5 הנאמר בפסוק זה הוא קְדִישׁ, שְׁנַאמַר (שם ד טו) על דניאל שבא לפתור
 6 את חלומה הרע של נבוכדנצר, ואמר 'מְרִי, חִלְמָא לְשַׁנְאָךְ וּפְשַׁרְהָ
 7 לְעַרְךָ' – אדוני, החלום יהיה לשונאך ופתרונו לאויבך. ומבאר
 8 הגמרא: לְמַאן קְאָמַר – למי אמר דניאל 'מְרִי' ו-אדוני, אֵי סְלָקָא
 9 דְּעַתָּה לְנִבְוֵךְ נִצַּר קְאָמַר לִיה – שאמר כן לנבוכדנצר, מדוע אמר
 10 שהחלום יהיה לשונאיו, שְׁנַאֲוִתִיהָ מְאִי נִינְהוּ – והרי מי הם שונאיו
 11 של נבוכדנצר, וְשַׂרְאֵל, שנבוכדנצר היה מיצר להם, ואם כן מִלְכָּ
 12 קָא לְוִיט לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל – וכי דניאל היה מקלל את ישראל, אלא ודאי
 13 'מְרִי' הוּא ה', ופירוש הכתוב, נתן דניאל לבו לשמים ואמר לה'
 14 החלום ופתרונו יהיה לשונאך.
 15 אומרת הגמרא: וְתַנָּא קְאָמַר שאמר פסוק זה חול, סְבַר וכי לנבוכדנצר
 16 שוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל אֵיבָא שוֹנְאֵי עוֹבְרֵי בּוֹכְבִים לִיבָא – שונאים גויים
 17 לא היו לו, אלא דניאל כיון לשונאים גויים.
 18 שנינו במשנה, משיבועי עליכם ברחום וחנון בארך אפים וברב חסד
 19 וּכְכַל הַכְּנוּיִן תְּרִי אֵלוֹ תִּיבִין בּוֹ'.
 20 הגמרא מקשה מברייתא שמשמע ממנה שצריך להשביע בשם:
 21 וְרַבִּינְהוּ – וקשה מברייתא, אמר הכתוב בהשבעת אשה סוטה (במדבר
 22 ה כא) 'יִתֵּן ה' אוֹתָךְ לְאֵלֶּה וְלִשְׂבוּעָה', ומקשה הברייתא: מִה תִּלְמוּד
 23 לומר, וְהִלָּא כִּבְר נִאָּמַר קודם לזה באותו הפסוק וְהַשְּׂבִיעַ הַכֹּהֵן אֶת
 24 הָאִשָּׁה בְּשְׂבוּעַת הָאֵלֶּה', ומשם כבר משמע שהאשה תהיה לאלה
 25 ולשבועה, והיה צריך הכתוב לומר שהכהן אומר לאשה 'יתן ה' את
 26 ירכך נופלת'. משיבה הברייתא: הוצרך הכתוב לומר זאת כדי
 27 ללמדנו הלכה לשבועת העדות, לְפִי שְׁנַאמַר בשבועת העדות (ויקרא
 28 ה א) וְשָׂמַעְהָ קוֹל אֵלֶּה', נלמד גזירה שוה שבועת העדות מסוטה,
 29 נִאָּמַר כֵּאֵן בשבועת העדות 'אלה' וְנִאָּמַר לְהֵלֵךְ בפרשת סוטה 'אלה',
 30 מִה לְהֵלֵךְ בפרשת סוטה מוכיר הכהן בהשבעתו לשון שְׂבוּעָה שאומר
 31 וְהַשְּׂבִיעַ, אָף כֵּאֵן בשבועת העדות המשביע את העדים מוכיר
 32 בהשבעתו לשון שְׂבוּעָה, וכן מִה לְהֵלֵךְ בסוטה משביע הכהן בַּשֵּׁם
 33 שאומר 'יתן ה' אוֹתָךְ, אָף כֵּאֵן בשבועת העדות צריך שישביע את
 34 העדים דווקא בַּשֵּׁם, שיוכיר שם ה' בשבועתו. ובברייתא זו מבואר

8 הטענה.
 9 הגמרא מנסה להביא ראיה לדברי שמואל מדין אחר במשנתנו: תָּא
 10 שְׂמַע, שנינו במשנתנו, מְעַנּוּ התובע שחייב לו בְּלִים וְקִרְקָעוֹת,
 11 והוֹדָה הנתבע בְּבָלִים וְכַפַּר בְּקִרְקָעוֹת, או שהודה בְּקִרְקָעוֹת וְכַפַּר
 12 בְּבָלִים, פְּטוּר משבועה. כשכפר בקרקעות הטעם כיון שאין נשבעים
 13 על קרקעות, וכשכפר בכלים הטעם כיון שאין הודאה בקרקע
 14 מחייבת שבועה.

1 תבעו חֲטִיין וְשְׁעוּרִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן, תְּיִיב שבועה, וכדברי
 2 שמואל.
 3 דוחה הגמרא: לֹא – אין זו ראיה, ויתכן שלדעת תנא קמא הוּא תְּרִין
 4 דְּאִפִּילוּ תבעו חֲטִיין וְשְׁעוּרִין והודה לו באחד מהם נְמִי פְטוּר
 5 משבועה, וְהָא דְּקָמִיפְלָגֵי בְּחֲטִיין – והטעם שהזכרה מחלוקתם לגבי
 6 טענו חטים והודה בשעורים בלבד, כדי לְהוֹדִיעַ בְּחוּ – [חזק דעתו]
 7 דְּרַבִּן גְּמְלִיאֵל, שמחייב שבועה אפילו באופן שלא הודה כלל ממין

4 שתבעו המלוה בפני עדים והודה הלוה בפניהם שהוא חייב, כִּמְאֵן
 5 דְּאוֹנְפִיָּה בְּעָרִים דְּמִי – הרי זה נחשב כאילו הלוהו מתחילה בפני
 6 עדים. ומכל מקום קָתְּגֵי במשנה שְׂפִטוּר, ואף שאין לו עדים שפרע,

1 ואמר לו בפני עדים מְנָה לִי בְּיָדְךָ, וְאָמַר לוֹ חבירו הֵן – אכן אני חייב
 2 לך מנה, לְמַחַר אָמַר לוֹ התובע תְּנִיחוּ לִי, והשיב הנתבע נְתַתִּינוּ לָךְ,
 3 פְטוּר. וְקָשָׁה, הָא הָכָא – הרי בדין זה, בִּינֵן דְּתַבְעִיהָ בְּעָדִים – כיון